ԽՕՍՔԻՆ ՀՋՕՐՈՒԹԻՒՆԸ

1: ԲԱՆԻՆ ՋՕՐՈՒԹԻՒՆԸ

2: ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼ ՄԸ ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ՋԱՐՁԱՐՈՒԻ

3: ՀԱՒԱՏԱ՛Լ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ՀԵՏԵՒԻ՛Լ ԱՆՈՐ, ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԲԵՐ ԿՈՉՈՒՄՆԵՐ ԵՆ

4: “ՀՈԳԻԷՆ ԾՆԻԼ, ՎԵՐՍԻՆ ԾՆԻԼ”

5: ՄԱՐԴԵՂԱՑԵԱԼ ՈՒ ԽԱՉԵՑԵԱ՞Լ ՆՆ Է ԱՇԽԱՐՀԻ ՓՐԿԻՉԸ, ԹԷ ԽԱՉԸ

6: ՄՈՎՍԷՍ ԼԵՌԸ ԵԼԱՒ

ԱԼՊԷՌ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ
ՀԱՅ-ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ

2012

ԲԱՆԻՆ
ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ

Աշխարհի մէջ շատ մը զանազան զօրութիւններ կան: Օրինակ. արեւի զօրութիւնը, ջուրի ոյժը, դեղի կամ թոյնի ազդեցութիւնը, նիւթին և հոգիին ներգործութիւնները:

Վերոյիշեալ զօրութիւնները կը յայտնաբերուին իրենց իւրայատուկ պայմանադրութեամբ միայն: Դեղն ու թոյնը իրենց ազդեցութիւնը կը գործեն, երբ ներբնապէս, ստամոքսի միջոցաւ մարմնի բջիջներուն կը հասնին: Ջուրը և արեւը իրենց ելեկտրական զօրութիւնը կ՛արտադրեն երբ ջուրը հարթանիւի (turbine) մէջէն կ՛անցնի, և արեւի ճառագայթները լուսելեկ տըրական բջիջները (photovoltaic cells) կը գրգռեն:

Հերոուէսը մարդկային ուժի մարմնացումն էր: Հին Հռոմայեցիները ֆիզիքակա՛ն ուժի երկրպագուներն էին: Ուժի մը դիմաց, կամ ներկայութեան, աշխարհ կը վախնայ և կը խոնարհի:

Աչքեր կան, որոնց կ՛ակնարկենք "մեռած ճուկի աչքեր", սակայն կան նաեւ աչքեր, որոնց մագնիսական զօրութիւնը Հերոուէսը և Սամփսոնը կը յաղթահարեն:

Բառին զօրութիւնը՝ ի՞նչպէս կը յայտնաբերուի:

Գիտնանք նախ, թէ ի՞նչ է "բառ"ը: "Բառ"ը խօսքի մը բաղկացուցիչ մասն է: Բառ մը "բառ" ըլլալու համար նշանակութիւն ունենալու է: Երբեմն բանախօսութեան մը ներկայ կ՛ըլլանք ու վերջաւորութեան երբ մեզի հարց տրուի թէ ի՞նչ ըսաւ օրուան բանախօսը, մեզմէ ոմանք կը պատասխանեն, "բառե՛ր և բառե՛ր: Որ ըսել է, առանց իմաստի և նշանակութեան, միայն բառեր:

Ըստ Հր. Աճառեանի, "բառ, բան և խօսք" փոխանակելի բառեր են և նոյն փոխաբերութեամբ գործածուած Հայ դպրութեան մէջ:

Նոյն իմաստով և նշանակութեամբ սոյն բառերը գործածուած են նաեւ տարբեր լեզուներու մէջ ինչպէս Յուն. (Logos) և Անգ. (Word) "խօսք", "բան" բառերը որ գործածուած են որպէս "խօսքի նիւթ, առարկայ կամ ըսելիք խօսք" կամ "խօսակցութիւն":

Ի՞նչպէս կարելի է բառերը վերածել "խօսքի" և բռնկեցնել զանոնք նման վառօդի ոյժին, որ դառնայ զօրութիւն: Սոյն երեք փոխանակելի բառերուն յայտնաբերիչ օգտագործութիւնը կախում ունի, այ՛դ բառերուն մեր ներթափանցումի կարողութենէն:

Չինացիները՝ հնարած էին վառօդը: Սակայն չի ճանչցան անոր զօրութիւնը, կը գործածէին զայն միայն որպէս հրախաղութիւն: Չինացիք նոյնպէս յղացած էին կողմնացոյցը, սակայն հետազօտութեան չգործածեցին իրենց ժառանգութիւնը ինչպէս Գոլոմպոս ըրաւ: Չինացիք՝ նաեւ ստեղծած էին թուղթն ու տպագրական եղանակը, սակայն երբեք տպագրութիւնն ու հրատարակչական զօրութիւնը չնախատեսեցին:

Ի՞նչու՝

Որովհետեւ, սոյն երեք, աշխարհը սարսող "բան"-երուն խորքը չէին թափանցած: Իրենց ունեցած թանկարժէք մտայղացումները իրենց հոգւոյն խորքը՛ չէին ներազդած:

Հետեւաբար, երբ ոգեկան ներհայեցողութեամբ ճանչնա՛նք Հայ Լեզուի հիասքա՛նչ բառերը և ընտելանալ անոնց նշանակութեան և իմաստին, այնուհետեւ այդ բառերը նիւթ և գիր ըլլալէ պիտի դադրին, ու պիտի դառնան ոգի՛ և շո՛ւնչ: Բառերն ու խօսքերը, որոնք աստուածատուր շնորհ մըն են մարդկային ցեղին, կր զատորոշեն մարդը անասունէն, ուստի՝ գործածենք բառերը խորհրդազգած յարգանքով և մեծարանքով:

Հայերէն լեզուի հարուստ գանձարանը ունի բառի և խօսքի

երկու զանազան բառեր որոնք տարբեր առաւելութիւններ ունեցող երկտրեակ բառեր են: Անգլերէնի մէջ՝ նոյն բառերուն համար կայ միայն մէկ բառ մը՝ որ է (word) :

Երբ մտածում մը գրաւոր կ՛արտայայտես՝ արտայայտած կ՛ըլլաս միտիդ բառերով: Իսկ երբ խորհուրդներդ բերանացի կ՛արտայայտես՝ զանոնք արտայայտած կ՛ըլլաս խօսքով:

Ի՞նչ է տարբերութիւնը բառին և խօսքին: Հայերս չենք ըսեր "պատուոյ գիր" այլ կ՛ըսենք "պատուոյ խօսք": Երբ անձ մը խոստում մը ընէ, ըրած կ՛ըլլայ իր ջունչովը: Այդ թոքերու մէջէն արտաշընչուած օդը որ խօսքի կը վերածուի, մեր ինքնութեան բջիջներու ոգիովն ու կենդանութեամբ կաղապարուած և իմաստաւորուած խօսք կը դառնայ: Մեր միտքն ու խորհրդածութիւնը բառ մը ըլլալէ կը դադրի, և կը դառնայ իմացական զօրութիւն կրելով մեր հիւլէական ինքնութիւնն ու էութիւնը: Խօսքի այս զօրութի՛վ է որ կ՛օրհնենք մեր սիրելիներն ու կ՛անիծենք մեր թշնամիները: Դատարանի մէջ երբ անձ մը վկայութեան կ՛անչուի, նախ, բերանացի --խօսքով--երդում կ՛ընէ ընդհանուրին առջեւ թէ իր խօսքերը ճշմարիտ են: Մարդիկ՝ գրաւոր երդում չեն ըներ: Կրնան իրենց բերանացի երդումը գրաւոր ներկայացնել:

Երգագրութեան և բանաստեղծական բառերուն ամբողջական իմաստն ու զօրութիւնը կը յայտնագործուի աստուածական և երաժշտական եղանակներով: Ոտանաւոր մը որ միայն գիր ու բառ է գիրքի մը մէջ, կրնայ միայն գրական և բանասիրական արժէք ներկայացնել: Երբ այդ նոյն ոտանաւորը արտասանուի ոգեշունչ և խանդավառող բանասէրի մը կողմէ, բոլոր ունկընդիրները ոտքի կ՛ելլեն ծափահարութեամբ ու գնահատանքով: Ի՞նչ ոյժ կը ներկայացնէ Ֆրանսական քայլերգը երբ միայն թուղթի վրայ նօթագրուած է: Իսկ՝ երբ Ֆրանսական բանակը երգէ նոյն քայլերգը, համայն Ֆրանսա կը շարժի:

Չինական հրախաղի վառօդը երբ զէնքի՛ զօրութեան վերածուեցաւ, ազգաց ռազմավարութիւնը փոխուեցաւ: 20-րդ դարու վառօդային զէնքը երբ հիւլէական ռումբի վերածուեցաւ, փոխակերպեց ներկայ ռազմավարութեան եղանակը:

Ինչպէս բառ մը խօսքի փոխուելով ոգի և ոյժ կը դառնայ, նոյնպէս ալ խօսքը երբ ապրում և կեանք դառնայ հիւլէական զօրութիւն կը ստանայ:

Հռոմայեցի օրինագէտ Կիկէրո, Ռուս Լեւ Թոլստոյ և Ֆրանսացի Վիկտոր Հիւկօ՝ խօսքի վարպետներ էին: Այս ճարտասան անձերու գրութիւններն ու խօսքերը յուզեցին բազմութիւններ և ժողովուրդներ, սակայն մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի հոգեշունչ և հոգեշարժ խօսքերը, ոչ միայն յուզեցին բազմութեան սրտերը այլ՝ սարսեցին աշխարհի բաղաքակրթութիւնը, մարդկային իմաստասիրական ըմբռնումները, բարոյականի և նկարագրի մտածելակերպը: Մարդկային ինքնորոշումի այս ամբողջական կերպարանափոխումը, Յիսուս կոչեց "վերստին ծնանիլ", որ կը շարունակէ խան դարերէ ի վեր ու պիտի շարունակէ՛ մինչեւ Գալուստը Աստուծոյ Թագաւորութեան:

Բառը վերածուեցաւ խօսքի զօրութեան երբ մարդիկ իրենց անձնաւորութիւնը և ջունչը դրին յայտնաբերելու բառին իսկական նշանակութիւնը: Յիսուս Քրիստոս՝ Իր կեա՛նքը դրաւ Իր աստուածաշունչ խօսքերուն ետին:

"Իշխանութիւն ունիմ կեանքս տալու և իշխանութիւն ունիմ վերստին զայն առնելու" Կը վկայէ Յիսուս Յովհաննու Ժ. գլխուն և 18-րդ համարին մէջ: Անձնուիրաբար և գերագոյն զոհողութեամբ՝ Յիսուս խոստացաւ կատարել Իր սիրոյ անձնատուութիւնը բեզի և ինծի համար՝ ըսելով Հօրը, "Ոչ թէ ի՛մ կամքս, այլ քո՛

կամիդ թող ըլլայ" Ղուկ. ԻԲ.42:

20-րդ դարու, մարդապաշտ և հեշտամոլ բաղաքակրթութիւն ճանչցուած բարոյական արժէքները, նորածին Քրիստոնեային մկրտութիւնն ու դրոշմուած հաւատքը չեն զօրացներ այլ կ՛այլասէրեն: Հաւատացեալ ծնողք մը փոխանակ կերուխումով և պարով տօնելու այդ Մկրտութիւնը, պարտաւոր է իր հոգիով և ներշնչումներով հասկցնել ու բացատրել իր զաւկին: Յիսուս Քրիստոս և Իր Աւետարանը՝ փոխանակ գիր մը, արարողութիւն մը և աճիւն մը ըլլալու իր զաւկին, պէտք է դառնայ խօսուն ջո՛ւնչ և ոգի:

Հայ ազգը ծննդագործեց և դիեցուց Նարեկացիներ և Շնորհալիներ, Խորենացիներ ու Խրիմեան Հայրիկներ ոչ թէ գիրով և խօսքով միայն, այլ՝ անոնց ապրումովը, զոհողութեամբը և արիւնովը: Եկեղեցին մաքառեցաւ դարեր շարունակ, ընդդէմ խաւարի, ընդդէմ բռնութեան և բարբարոսութեան իր արիւնաթա՛մ նուիրումով:

Այ՛ս է բառին, բանին և խօսքին կատարը և կենսաբաշխ զօրութիւնը:

Յիսուսի խօսքին մէջ կայ զօրութիւն, ոյժ և ազդեցութիւն: Մարդկային կեանքը կ՛արտայայտուի խորհուրդով, խօսքով և գործքով: Ասոնց առնչութիւնը շատ սերտ է: Խօսքն ու գործը խորհուրդէն կը ծնին: **Խորհուրդը** կը կանխէ խօսքն ու գործը, ամէն արարք գործ ըլլալէ առաջ խօսք է և խօսքով արտայայտուելէ առաջ խորհուրդ է: Խորհուրդն է մարդուն բուն էութիւնը: Բարի խորհուրդին ակնաղբիւրը Աստուած է՝ «Մի է Բարին որ է Աստուած» բարութեան Կատարելութիւնը:

Գործը խորհուրդին պսակն է: Առանց գործի կնիքին՝ խորհուրդն ու խօսքը անպտուղ կը մնան: Գործը իրագործուած խորհուրդն է, տեսանելի մտածումը: Կեանքը խորհիլ, խօսիլ և գործել է: Խօսքի պատճառով է որ մարդ կը կոչուի բանաւոր արարած: «Աստուծոյ Խօսքը լսելի եղաւ Զաքարիայի որդի Յովհաննէսին, անապատի մէջ»--Ղուկ.Գ.2: Հրեայ՝ Աղեքսանդրիացի Փայլո-ի համար, "խօսք"ը Լոկոս ոչ թէ Աստուա՛ծ էր, այլ՝ Անկէ անջատ ինքնութիւն էր և ստեղծագործող զօրութիւն:

Յուլիոս կայսրին ուղղարկաց խօսքը խորհրդարանին. «Եկայ, տեսայ, յաղթեցի» էր:

Իսկ, Յիսուս Քրիստոսի խօսքը եղաւ.

«Եկայ, սիրեցի, զոհուեցայ»:

Խօսքը լեզուի հասարակական գործառնութիւններու մտածողութեան ու մտերու հաղորդակցութեան միջոցներու իրականացումը և դրսեւորումն է:

Նախա-Քրիստոս 5-րդ դարուն. "խօսք" բառը, Յունարէն "Լոկոս", Եփեսացի Հերագլիթիսի միջոցաւ իմաստասիրական գործածութեան դրուեցաւ բացատրելու համար տիեզերական սկզբունքը: Յիսուս Քրիստոս՝ Իր Յարութեամբ ցոյց տուաւ թէ վերջին յաղթականը մահը չէ, այլ՝ Իր **խո՛սքն** է: Յիսուս անմարմին խօսքը մարմնի շրջելով անջօջափելին տեսանելի ու շօշափելի դարձուց Իր սիրո՛վ, հրաշքներով, և ի վերջոյ Իր մարմնակա՛ն Յարութեամբ:

Աստուածաբաններ կը հետաքրքրուին Աստուածաշունչի գրականութեան վերաբերեալ հարցերով և հեղինակներով, ոչ Աւետարանին պատգամովը: Յիսուս Ինքզինք կը կոչէ "Աստուծոյ Խօսք"ը, **"Բանն Աստուծոյ",** ոչ թէ գրութիւն մը, այլ իմաստատրող և ապրող Մեկնաբանութիւնը և Բացատրութիւնը Աստուծոյ:

Ոչ թէ ո՞վ գրած է Ս.Գիրքը, այլ ո՞վ **յայտնաբանած** է զԱստուած: Յիսուս Քրիստոս ապրեցաւ որպէս կենդանի՛ Աստուածայայտնութիւն և հայելացումը սէր Աստուծոյ: Մոռնալու չենք որ Աստուած միայն մէկ Խօսք ունի, և այդ Խօսքը գիրք մը չէ, այլ Յիսուս Քրիստոս Իր ապրումի՛ն բացատրումով: Յիսուսի խօսքերը ծաղրուեցան, Անոր դիմագիծը ճաղկուեցաւ, հետեւորդները հալածուեցան, բայց Անոր խօսքերը մնացին մշտահունչ և յաւերժաբարբառ: Խաչին վրայ Յիսուսի խօսքերէն առաջին երեքը ներումի և սիրոյ խօսքեր էին, յաջորդ երկուքը տագնապի և տառապանքի, վերջին երկուքը՝ գոհութեան և յաղթանակի:

Առաքեալներու համար անհրաժեշտ էր ունենալ Յիսուս Քրիստոսի Խօսքերը և գործերը որպէս վկայութիւն: Երբ եկաւ Սուրբ Հոգին, առաքեալները եղան համակ հաւատք, բաջութիւն, ճանաչում, խօսք (բարոզութիւն) և սէր: Քրիստոսի խօսքերը մեկնաբանուելու են ներկայ մտածումի: Մեկնաբանելու և բացատրելու դժուարութիւնը մեր տգիտութեան, ծուլութեան և նախապաշարումին հետեւանքներն են: Մարմնին ճրագը հոգեկան մտածումն է. երբ անձի մը մտային խորհրդածութիւնը առողջ է՝ ամբողջ մարմինը լուսաւոր կ՛ըլլայ, իսկ երբ հոգեկան տեսանելիութիւնը տկար է՝ (նախապաշարեալ), մարմինն ալ խաւար կ՛ըլլայ»: Բարոյական ոչ մէկ ախտանիշ չի կրնար համեմատուիլ այն ժխտական տարրին հետ, որ կը կոչուի նախապաշարում:

Անաստուածները աւելի փաստ և բացատրութիւն կը փնտռեն կամ կը հետապնդեն, քան թէ յայտնութիւն, ապացոյց և վկայութիւն:: Ես գոհացուցիչ կերպով համոզուած եմ, թէ կա՛յ ապացոյց և վկայութիւն Աստուծոյ գոյութեան, սակայն սոյն հարցումին էութեան ու գոյացութեան համար գիտակա՛ն փաստ մը չունիմ:

Ինչո՞ւ, որովհետեւ **Աստուած գիտական փաստարկութենէ գերազանց է՝** :

Յովհաննու Աւետարանը ոչ թէ առաքելական վկայութիւն մըն է պատմագրական, այլ առաքելակա՛ն գրաւակա՛ն մը և ստուգութիւնը Յիսուս Քրիստոսի: Աւետարանը ո՛չ թէ կենսագրութիւնն է Յիսուս Քրիստոսի, այլ հաւատքի վկայութիւնն ու ծանացումը:

Քրիստոնեային կեանքը և վկայութիւնը աստուածակեդրոն է քրիստոսահայեաց ըմբռնումնով, ան կը խօսի ու կ՛ապրի ա՛յն հաւատքով ու ա՛յն Աստուծմով, որ յայտնուեցաւ Յիսուս Քրիստոսի ապրումով ու Սուրբ Հոգւոյն վկայութեամբ: Հինգ հոգի նոյն դաշնակին վրայ կը նուագեն սակայն միայն մէ՛կ նուագողին երաժշտութիւնը կը յուզէ ներկաներուն սիրտը: Նոյնն է նաեւ քրիստոնեայի մը կեանքի վկայութիւնը:

Քրիստոնեան տառապանքի առջեւ կենսուրախ ու վհատութեան փոխարէն կորովամիտ ըլլալու է իր կոչմանը մէջ:

Յուսահատութիւնները զարկին մեր հոգւոյն դուռը, բայց մենք չբացինք ու մերժեցինք իրենց հրաւէրը:

ՀԱԻԱՏԱՑԵԱԼ ՄԸ ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ՉԱՐՉԱՐՈՒԻ

«Եթէ Աստուծոյ Որդի ես՝
իջի՛ր այդ խաչէն»:

Ի՜նչ մեծ փորձութիւն է ունենալ ոյժազդեցիկ կարողութիւն և տիտանային զօրութիւն և չգործածել զայն նուաճելու իւ հակառակորդներդ: Մեր Տիրոջ աշխարհական կեանքը՝ մարդկային

հոգիի դառնադառն փորձառութեան վերլուծութիւնն է: Անոր փորձառութիւնները և փորձութիւնները մեր կեանքի մայրուղիի բարտէսն է: Յիսուս աստուածատուր կորովով յաղթանակեց և անցուց Սատանային հարկադրած սադայելական հարցումի փորձութիւնը.

«ԵԹԷ Աստուծոյ Որդի ես՝ իջիր այդ խաչէն»:

Նախորդ փորձութիւնն էր բառասուն օրուայ ծոմապահութենէն յետոյ.

«ԵԹԷ Աստուծոյ Որդի ես, ըսէ՝ որ այս բարերը հաց ըլլան»:

Այս առաջին փորձութիւնը Յիսուս, առանձնութեան մէջ ինքնազրկումի համար, անձնական հսկումի համար ըրած արարք մըն էր: Մինչդեռ խաչէն իջնալը՝ համայն ի՛ր կոչումին, Իր բարոզչութեան, Իր հրաշագործութիւններուն, Իր մարգարէութեան տեսանելի ապացոյցը պիտի դառնար:

Յիսուս Քրիստոս մերժեց Սատանային աժան և ապասերիչ սակարկութիւնը:

Չարը մարմնացած, բազմաթիւ անգամներ փոխեց իր դիմագիծը: Երբեմն ներկայացաւ որպէս բահանայապետ, աստուածաբան դպիր, կրօնական իշխան և ըսաւ ծաղրական շեշտով մը.

«Ուրիշները փրկեց, ինքզինք չի կրնար փրկել. եթէ թագաւոր է Իսրայէլի, հիմա թող այդ խաչէն իջնէ, որպէսզի հաւատանք իրեն: Եթէ յոյսը դրած էր Աստուծոյ վրայ՝ թող Աստուած զինք ազատէ հիմա» --Մատթ. ԻԷ. 42-43:

Ոչ միայն այլասերած կրօնաւոր դասը Զինք ծաղրեց, այլ նաեւ «Իրեն հետ խաչուած աւազակն ալ նոյնպէս կը նախատէր Զինք»:

Յիսուս կրցաւ հանդուրժել Իր կեանքի ամենաահմոկեցուցիչ փորձութեան, որովհետեւ շատ սիրեց մարդ արարածը և նախընտրեց Հօրը կամքը կատարել: Յիսուս Իր գերբնական զօրութեամբ, արտայայտեց Իր անսպառ սիրոյն, երբ Հա՛յր Աստուծոյ ողորմութիւնն ու գթութիւնը աղերսեց մարդկութեան փրկութեան համար ըսելով.

«Չեն գիտեր թէ ինչ կ՛ընեն»ը:

Որովհետեւ սիրել՝ սրբագործել է չարիքը ներողամտութեամբ, ուստի Քրիստոնէութիւնը փաստարկութեամբ չէ, այլ ապրումով՝ կեանքով: Մարդիկ կ՛ուզեն տեսնել փորձարկուած (ապրուած) ճշմարտութիւններ, ո՛չ թէ միայն տեսութիւններ կամ վարկածներ. պէտք չէ մոռնալ երբեք, որ վէրքն ու վիշտը, ցաւն ու տառապանքը, «Հաւատքն ու փորձութիւնը պիտի կազմեն նախանիւթը արարչական և Էատարը ծնուցիչ»:

Պարտ ենք գիտնալ թէ ո՛չ հարստութիւնը ու ոչ ճոխութիւնը կը միացնեն ժողովուրդ մը իրարու, այլ ցաւը և տառապանքը, զրկանքն ու հալածանքը: Մարդկային ցեղը միաւորող թթխմորը՝ նեղութիւնն է: «Ցաւիլը բնական է, վշտակցիլը արդար, սգալը ինքնաբուխ ապրում մը, բայց հարկ է անոնցմէ անկախ անդի՛ն նայիլ և անցնիլ աղօթքի»:

Յիսուս Քրիստոսի առաքելութիւնը աստուածային սիրոյ և ողորմութեան գերագոյն արտայայտութիւնն էր հանդէպ տառապակոծ և հիասթափուած աշխարհի: Առօրեայ մարդկութեան տառապանքին և ցաւին իսկական պատճառը հզօր ազգերու բաղաբական մրցակցութեան և հակադիր շահերուն արդիւնքն է ու ո՛չ Աստուծոյ պատիժը: Զօրեղ պետութիւններ կոյր ու խուլ ձեւացնել, մեր հայրենի ժողովուրդին գաղթականութեան և տառապանքներուն, հանդէպ ինչպէս այսօր լուռ կը կայնին Արցախի արիւնլուայ հողերուն վրայ գործադրուած ոճիրներուն: Մեծ ազգերը, դժբախտաբար, գործակալները դարձած են չարին ու

մեղսակիցները նիւթապաշտ աստուածներուն:

Երբ նպատակ մը միջոցի կը վերածուի, և միջոցը՝ նպատակի, երկուքն ալ կը տուժեն և կ՛այլասերին: Աշխարհի ներկայ հարցերը վերոյիշեալ այլասերիչ հանգամանքներուն հասած են:

Անձի մը մեծագոյն և դառնագոյն դժբախտութիւնը՝ չի ճանչնալ է իր այլասերումը և ապականութիւնը: Ինչպէս բժիշկ մը գաղտնի կը պահէ հիւանդի մը ախտաճանաչումը, նոյնպէս Սատանան կ՛օրօրէ մարդկութիւնը իր ջուայտութեամբ և ժամանակաւոր շլացուցիչ փառամոլութեամբ:

«Աստուած բազմապիսի ձեւերով և այլազան օրինակներով կանխաւ խօսեցաւ մեր հայրերուն, մարգարէներու միջոցաւ» կ՛ըսէ հեղինակը Եբրայեցիներու Թուղթին ու կը շարունակէ ըսել.

«Այս օրերուս վախճանին, ան խօսեցաւ մեզի իր Որդիին միջոցաւ»--Եբր. Ա. 1-2:

Աստուծոյ խօսքին ջօջափելի և տեսանելի արտայայտութիւնն է Յիսուս Քրիստոս: Այլ խօսքով Աստուծոյ միտքը յայտնուեցաւ Անոր կեանքով, ապրումով և խօսքով: Հայ հաւատացեալ ժողովուրդը Ս.Ծնունդը կը տօնէ որպէս Աստուածայայտնութիւն և ո՛չ որկրամոլութիւն, և հեթանոսական ժամանակները յիշեցնող գինարբունքով:

Աստուած կը հրաւիրէ Իր արարչագործած մարդկութիւնը զգաստութեան և ողջախոհութեան յայտնելով և պարզելով անոր Իր սէրն ու գինք մահուընէ ազատագրելու ճամբան: Աստուած, որպէս մեծ Հոգեբոյժ կը ջանայ բժշկել մեր հոգեսով հիւանդութիւնը: Ան գաղտնի չի պահեր մեր ախտաճանաչումը, սակայն կը ջանայ ազատագրել մեզ այլասերումի վտանգաւոր գահավիժումէ:

Աստուած գիտէ՛ մեր ուծացումի դարմանը և ըստ այնմ կանխամիջոցներ ձեռք առած է ազատագրելու մարդկութիւնը չարին սադրանքներէն ու կալանքէն:

Աստուածային նախատեսութեան մէջ գերագոյն միջոցը ազատագրելու մարդ էակը, անոր տառապանքին և ցաւին՝ բաժնեկից ըլլալն է: Յիսուս Իր հրաւառ ու ցաւով օծուն աչքերով կը նայի Խաչէն ու կ՛աղերսէ մարդկութեան որ վերադառնայ հաւատքի, վերադառնայ տուն, վերադառնայ երկնաւոր Հօրը և արժանանայ յաւերժական կեանքը:

Ան կ՛ուզէ ազատագրել մարդը այս ցաւատանջ աշխարհէն ուր ան կալանաւորը դարձած է չարին: Սատանան մուտք գործած էր Յիսուսի բոլոր հակառակորդներու սիրտերէն ներս ու խաչգամողներու հոգիներէն ներս: Ան գործածեց իր թղթախաղի վերջին ու միակ թուղթը ըսելով Յիսուսի. «Եթէ Աստուծոյ Որդի ես, իջի՛ր այդ խաչէն»: Յիսուս յանձնած էր Իր կամքը երկնաւոր Հօր բարի Կամքին: Ան որպէս երկնային պայքարամարտի Ախոյեան, ջահակիր Ազատարարն է մարդկութեան: Ան նախապէս պատգամած էր հաւատարմութեան աննահանջ պայքարի կարգախօսը ըսելով Իր ունկնդիրներուն. **«Ոչ ոք իր ձեռքը մաճի վրայ կը դնէ և ապաետեւ կը նայի»** Ղուկ. Թ. 62:

Անհաւասիկ աննահանջ, միշտ անպարտելի և միշտ յաղթական Յիսուս Քրիստոս: Ան Իր կոտտացող ցաւերուն մէջ նոյնիսկ զոհե՛ց Իր հանգստութիւնը և հասարակաց ցաւի ու վիշտի մէջ չիջաւ Խաչէն:

Որովհետեւ

«Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ իր Միածին Որդին տուաւ, որպէսզի ով որ հաւատայ անոր՝ չկորսուի, այլ յաւիտենական կեանքը ունենայ»--Յով. Գ.16:

Յիսուսի հոգին կ՛երգէր երբ կը տառապէր խաչին վրայ, որովհետեւ Ան սորվեցուցած էր մեզի թէ տառապիլը սիրե՛լ է: Եթէ չէք հաւատար, հարցուցէք սիրակէզ մօր մը, որ կը տառապի իր անառա՛կ որդւոյն համար: Յիսուս տառապեցաւ բազմացնելու

համար բու և իմ ուրախութիւնը:

Մենք, ինչի՞ համար կը տառապինք, որո՞ւ համար կը չարչարուինք ընչաքաղցութեա՞ն համար, փառատենչութեա՞ն համար, թէ **Լոյս հաւատքի** համար:

Երբ մարդահնար գործիքները դադրին խռովելէ մեզ և ներանձնական խիղճը արթննայ, այն ատեն տիեզերքի ձայնը պիտի թափանցէ մարդկային գիտակցութեան և մենք պիտի ըմբռնենք մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի փրկագործական մղցաւանջն ու խաչելութեան ցաւը: Որովհետեւ՝

Սիրել՝ սրբագործել է չարիքը ներողամտութեամբ:

ՀԱՒԱՏԱ՛Լ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ՀԵՏԵՒԻ՛Լ ԱՆՈՐ, ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԲԵՐ ԿՈՉՈՒՄՆԵՐ ԵՆ

Անսպառ շնորհն Յիսուս եկաւ աշխարհ փրկելու և յաւիտենական կեանք տալու բոլոր անոնց, որոնք կը հաւատան Իր սրբարար անուան: Սակայն ըսաւ. **«Հետեւէ՛ Ինծի»:**

Ի՞նչ է տարբերութիւնը **հաւատալու և հետեւելու** Յիսուս Քրիստոսի:

Բազմաթիւ են անոնք, որոնք այսօր կը գաղթեն Գանատա կամ Ամերիկա: Այս գաղթականներէն կը պահանջուի, ու նաեւ կը շնորհուի դառնալ իրենց սիրած ու նախընտրած երկրին բաղաքացիները: Սոյն բաղաքացիներէն մեծամասնութիւնը գոհ է և ուրախ որ գտած են գործ կամ պաշտօն և կրնան դիւրաւ ունենալ իրենց սեփական տունը և բաւարար ապրուստ: Սակայն այս ներգաղթողներէն, իրենց նոր բաղաքացիութիւնը սիրողներէն և իրենց հանգիստը գտնողներէն, բանինե՞ր կը մտածեն ծառայել իրե՛նց ընտրած նոր երկրին որպէս ընդունուած նոր բաղաքացիներ: Իրենց նոր երկրին բարօրութեան հետեւիլ փափաքողները, գաղթականներու մէջ, շատ պզտիկ համեմատութիւն մը կը կազմեն:

Նոյնն է նաեւ Յիսուսի հաւատացողներո՛ւն և Անոր հետեւողներո՛ւն ցուցակը: Երկրային և կրօնքի գաղթականներուն տարբերութիւնը հետեւեալն է: Երկրային գաղթականներ հաւաքելով իրենց ընտանիքին անդամներն ու անոնց ունեցած պիտոյքը, կը փոխադրուին մօտակայ կամ հեռաւոր երկիր մը որուն ցեղային յատկանիշները տարբեր են:

Իսկ անոնք, որոնք հաւատքի և կրօնքի՛ գաղթականներ են, փոխանակ թափառելու կեանքի լաբիւրինթոսներուն մէջ, գտած կ՛ըլլան կեանքը ապրելու նպատակն ու իմաստը: Այս անձերուն ստացած տեսի՛լքն ու կոչո՛ւմը կը փոխակերպէ իրենց ամբողջական էութիւնն ու անձնաւորութիւնը, տալով անոնց **նո՛ր ծնունդ** և նոր անձնատրութիւն: Այսուհետեւ այս կոչման հետեւողները կը դառնան անձնուրաց, ծառայասէր և հեզահամբոյր:

Յիսուս այս անձերը կը դաստիարակէ ու կը վարժեցնէ որ ըլլան Իր աշակերտները: Այս աշակերտներու մէջէ՛ն, Յիսուս կ՛ընտրէ Իրեն հաւատարիմ եղող ծառաներն ու մշակները, որոնք հաւատարմաբար պիտի գործեն Իր այգիին (եկեղեցի)ին մէջ, ո՛չ թէ **փառաւորուելո՛ւ** համար, այլ փառաւորելո՛ւ համար իրենց սիրելի Տէրն ու Աստուածը:

Այսպիսի կանչուածներն ու ընտրուածներն էին, որոնք դարձան բաջարի Վարդաններ, Յովսէփ կաթողիկոսներ ու Եղիշէ վարդապետներ, որպէսզի Հայ ազգը ապրի Քրիստոսի հաւատքով

և սիրոյ միասնականութեամբ: Այսպիսի անձերո՛ւ մէջ կը ծնի Յիսուս և անո՛նց կը վստահի Իր Եկեղեցին: Այսօր ալ Ան կանգնած է փողոցներու խաչմերուկին ու կը դիտէ անցորդները:

Ան չի զանազաներ աղքատը հարուստէն և տգէտը համալսարանականէն, Ան միայն կ՛ուզէ գտնել **հաւատարիմներն ու Չինճ սիրո՛ղները:**

1. Յոյն արքունի սպարապետ՝ Ակամեմնոն ընտրեց իր հերոսները,
2. Նաբոլէոն մը՝ իր մարաջախտները:
3. Սահակ Պարթեւ կը կրթէր ու կը դաստիարակէր վաթսունէ աւելի աշկերտներ ու անոնց օգնութեամբ յաճախ աւետարանչական արշաւներ կը կատարէր:
4. Յիսուս կանչեց Գալիլիոյ հասարկ ժողովուրդին մէջէն՝ իր աշակերտները ու զանոնք դարձուց Առաքեալներու:

Ան չփնտռեց գինուած յեղափոխականներ, որոնք Թշնամի կը ջարդեն: Աշակերտները պէտք էին պատերազմիլ **բարի՛** պատերազմը: Պայքարիլ ի նպաստ սրբութեան՝ մեղքին դէմ, նիւթին դէմ, և հիւանդութեան դէմ:

Յիսուս ինչո՞ւ միայն այսպիսիները ընտրեց. Ան կրնայ տալ իմաստութիւն, կարողութիւն և զօրութիւն ա՛յն գործո՛ն էակներու, որոնք կը փոխանակեն իրենց կամքը Յիսուսի բարի կամքին հետ և անկեղծօրէն կ՛ուխտեն ըսելով.

«Ոչ թէ ի՛մ կամքս, այլ Քո՛ւ կամքդ թող ըլլայ»:

Յիսուս Քրիստոս, ես և դուն ընտրելէ յետոյ իսկ, մեր պարտականութիւնն է ըլլալ միջոց արթուն, քանի որ մեր ոտքը՝ **«Սատանան, կը մոնչէ առիւծի մը նման, կը շրջի և կը փնտռէ թէ զո՛վ կլլէ»:** Աստուծոյ հակառակորդը չի ննջեր, միջոց կը շրջի փորձութեան ենթարկելու Յիսուսի ընտրեալ ու վստահելի հետեւորդները: Ինչո՞ւ, որովհետեւ չէզոք քրիստոնեաները արդէն Իրե՛ն ենթակայ են, հիւանդ, անկարեկիր ու անկերպարան հաւատացեալներ: Սատանային մեծագոյն վախը, գործո՛ն հաւատացեալներէն է: Որովհետեւ Քրիստոսի հետեւողները, ոչ միայն կը հաւատան Աստուծո՛յ, այլ նաեւ կ՛աշխատին Անո՛ր փարքին համար, ու պատրաստ են զոհել իրենց անձերը ի նպաստ Աստուծոյ Թագաւորութեան:

Յիսուս, ուսուցանեց բոլորանուէր անձնազոհութիւն որպէս աշակերտութեան գերագոյն նպատակ և հեռանկար: Մարդկային հոգեւոր զգացումները պէտք են անձի մը հոգիէն անցնին, իբր յուզուած սրտէ մը ժայթքին և ոչ թէ մտքի ցուրտ աշխատանքէն յառաջ գան: Յաւերժաւանդ Խորհուրդ Յիսուսի վերջին պատուէրը Պետրոսի.

«Հետեւէ՛ ինձի»ն եղաւ:

“ՀՈԳԻԷՆ ԾՆԻԼ, ՎԵՐՍՏԻՆ ԾՆԻԼ”

Յով. Գ.8:

“Վերստին Ծնիլը”, “Հոգիէն Ծնիլը”, կարգ մը յարանուանական հաւատացեալ եղբայրներու պատուանշանը դարձած է: Ինչպէս բոլոր եկեղեցիներ կը պահանջեն որ հաւատացեալներ մկրտուած ըլլան, նոյնպէս ալ կարգ մը եկեղեցիներ, կ՛ուզեն գիտնալ թէ իրենց անդամները “Վերստին” ծնունդ կամ “Հոգիէն” ծնունդ ունեցա՞ծ են թէ ոչ:

Յիսուս՝ Աստուծոյ ջօջափելի Ճշմարտութիւնը, Նիկոդեմոսէն գրաւոր կամ բերանացի թուղթ մը չպահանջեց, այլ ըսաւ անոր. «Եթէ մէկը վերստին չծնի՝ չի կրնար Աստուծոյ արքայութիւնը

տեսնել»: Որ ըսել է, եթէ անձ մը վերստին չէ ծնած, չի կրնար "Աստուծոյ արքայութիւնը տեսնել": Ի՞նչ կը նշանակէ "Աստուծոյ արքայութիւնը" տեսնել:

"Տեսնել Աստուծոյ արքայութիւն"ը, մարդ արարածներուս համար, կը նշանակէ ըմբռնել այն բոլոր խօսքերը որոնք Յիսուս քարոզեց և պատմեց, ու ջանաց հասկնալի ընել զանոնք Իր առակներուն միջոցաւ: Այսինքն այն անձը որ "վերէն" ծնած է, պարտ է ապրիլ այն կեանքը որ Յիսուս Ի՛նք ապրեցաւ առանց ատելութեան և վրէժխնդրութեան, սիրով ու ներելով բոլոր մեղաւորները, նոյնիսկ Ան կրցաւ ըսել Իր դահիճներուն համար.

«Հա՛յր, ներէ՛ անոնց, որովհետեւ չեն գիտեր ինչ կ՛ընեն»:

Ուստի բոլոր "Վերէն" կամ "Հոգիէն" ծնածները ո՛չ թէ բերանացի կամ գրաւոր թուղթ մը ներկայացնելու են իրենց "Վերստին Մնունդի"ն համար այլ՝ իրե՛նց կենցաղավարութիւնն ու ապրումը դառնալու է **Յիսուսանման**: Որովհետեւ մարդկայի՛ն է ըլլալ կեղծաւոր և դիմակաւոր: Յիսուս բացարձակօրէն ըսել կ՛ուզէ մեզի, թէ, մինչեւ որ երկինքի արքայութիւնը հասկնալի կերպով տեսնելու կարողութիւնը չունինք, տակաւին "վերստին" չենք ծնած:

Վերոյիշեալ պատճառին համար երբ Նաթանայէլ հանդիպեցաւ Յիսուսի, մեր Տէրը ըսաւ Իր աշակերտներուն. «Պիտի տեսնէք երկինքը բացուած և Աստուծոյ հրեշտակները որ կ՛ելլեն ու կ՛իջնեն մարդու Որդիին վրայ»--Յով. Ա.51: Յիսուսի վերոյիշեալ շնորհը, այսինքն "տեսնել երկինքը բացուած", կը նշանակէ տեսնե՛լ "Աստուծոյ արքայութիւն"ը: Ի՞նչ է "Աստուծոյ արքայութիւնը կամ Թագաւորութիւնը:

Այս աշխարհ ուր կայ կեանք և ուր մարդիկ ապրած են ու կ՛ապրին հազարաւոր տարիներէ ի վեր, ականատես վկան եղած են բռնատիրութեան, վաշխարատիրութեան, եկեղեցատիրութեան, համայնավարութեան և զանազան վայրագ ու անգութ տիրապետութիւններու:

Սակայն պիտի գայ շրջան մը երբ վերոյիշեալ գազանաբարոյ տէրութիւնները վերջ պիտի գտնեն և պիտի ծագի Արդարութեան Միածանը բոլոր աշխարհի վրայ: Ա՛յս ծիածանանման Արքայութեան համար է, որ բոլոր Քրիստոնեաները կ՛աղօթեն ըսելով.

"Եկեսցէ Արքայութիւն քո. Եղիցին
կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի:՛

Աւետարանին պատգամը, Աստուծոյ արդարութիւնը և ողորմութիւնը և անոր թագաւորութեան գալն է մարդկային կեանքին մէջ ու աշխարհի վրայ: Երանոս (115-200) և Յուստինոս (100-165) սուրբերը կը հաւատային թէ Յիսուս երկրի վրայ պիտի հաստատէ Իր Թագաւորութիւնը: Քրիստոսի Պայծառակերպութիւնը նախափորձ կամ նախաուղեցոյց մըն էր Աստուծոյ Թագաւորութեանը: Վայրկեանի մը համար Յիսուս ցոյց կու տայ իր աստուածային փառքը ապացուցնելու համար Պետրոսի վկայութիւնը, թէ Ի՛նքն է Աստուծոյ Միածինը, որուն պարտ են մտիկ ընել: Յիսուս Քրիստոս իր առաքելութեամբ քարոզեց Աստուծոյ թագաւորութիւնը, Իր հզօր հրաշագործութիւններով շարժման մէջ դրաւ թագաւորութեան ներքին արտայայտութիւնը և բոլոր անոնք, որոնք ըմբռնումի սրտեր ունէին դարձան բաժնեկիցը Իր յայտնութիւններուն:

Սոյն պատճառաւ, Պետրոս աշակերտ որպէսզի աւելի տեղեկութիւն ունենայ Աստուծոյ թագաւորութեան կամ Արքայութեան

մասին, կը հարցնէ Յիսուսի, ըսելով. «Ահա՛ասիկ, մենք ամէն բան ձգեցինք և հետեւեցանք քեզի. արդ, մենք ի՞նչ պիտի ըլլանք»: Յիսուս Քրիստոս Իր աշակերտներուն կը խոստանայ թէ, իրենք պիտի դատեն Իսրայէլի ժողովուրդը: Իսկ մնացեալ հաւատացեալներուն համար եւս կը խոստանայ հետեւեալը, ըսելով.

«Եւ ամէն ոք որ ձգեց տուն, եղբայրներ, քոյրեր,
հայր, ու մայր, կամ որդիներ, կամ ագարակներ՝
ինծի համար, հարիւրապատիկը պիտի ստանայ
և յաւիտենական կեանքը պիտի ժառանգէ»
--Մատթ. ԺԹ.27-29:

Յիսուս նաեւ ըսաւ Նիկոդեմոսին.

«Հովը կը փչէ ուր որ ուզէ, և դուն անոր ձայնը կը լսես,
բայց չես գիտեր թէ ուրկէ կու գայ և ուր կ՛երթայ»:

Վերոյիշեալ "հով" բառը, Յունարէն pnyou-mat-ik-os կը հնչուի ու իր զանազան իմաստներն են՝ հով, եթերային հովիկ, շունչ և այլաբանականօրէն՝ ոգի, մարդկային տրամաբանութեան հոգին, կենսական սկզբունք, կամ գերբնական հրեշտակ կամ դեւ, Յիսուս Քրիստոսի Հոգին, ու երբեմն ալ որպէս իմացական կարողութիւն՝ միտք:

Ուստի, "հով" բառին վերոյիշեալ զանազան իմաստները երբ մեկտեղենք, Աւետարանը մեզի կը ջանայ բացատրել և ըսել, թէ այդ անտեսանելի գերբնական զօրութեան՝ «հովին, ոգիին և մտքին» ձայնը կրնանք իմանալ, սակայն ուրկէ գալը և ո՞ւր երթալը, այսինքն ի՞նչ իրագործելը չենք կրնար գիտնալ: Մեր Տէրը Յիսուս կը շարունակէ Իր բացատրութիւնը ըսելով.

«Այսպէս է նաեւ ամէն ոք, որ Հոգիէն ծնած է»:

"Հոգիէն" ծնած անձ մը չունի՛ մարդկային հիմնարկութեան անձնաթուղթ մը, որ ապացուցանէ թէ ինք "Հոգիէն" ծնած է: "Հոգիէն" ծնած անձի մը միա՛կ գրաւականը՝ ի՛ր ապրելակերպն է:

Այս "վերստին" ծնած անձին փոխակերպման մասին, իր բարեկամները կը խօսին, և շատեր կ՛իմանան դեր ու դէմ կարծիքներ, սակայն չեն կրնար գիտնալ թէ ուրկէ և ինչպէս պատահած է սոյն փոփոխութիւնը այդ անձին մէջ: Այդ տիեզերական վեհ Հոգին պարտական չէ՛ բացատրութիւն տալու ոեւէ անձի, որովհետեւ Ի՛նքն է արարչագործ Հոգին աշխարհի: Ան ըսած է յաւերժական ներկային:

«Ոչ ոք կը ճանչնայ Որդին, եթէ ոչ՝ Հայրը.
և ոչ ոք կը ճանչնայ Հայրը, եթէ ոչ՝ Որդին,
և ան՝ որուն ուզէ յայտնել Որդին»:

Բոլոր այն յարանուանութիւնները և անձերը, որոնք կ՛ուզեն գիտնալ թէ այս կամ այն անձը "Հոգիէն" կամ "Վերստին" ծնած է թէ ոչ, բերանացի վկայութիւն մը պահանջելու իրաւունքը չունին: Որովհետեւ, եթէ պահանջողը ի՛նք ունեցած է "Վերստին" ծնունդի փորձառութիւնը, ան ի՛ր հոգիին մէջ զգալու է իր եղբօր ալ "Հոգիէն" ծնած ըլլալը:

Մարդեղացեալ Յիսուս Վարդապետին կուռ և ըմբռնելի պատփրանը Իր աշակերտներուն, հետեւեալն էր.

«Ձեր իրար սիրելով է որ մարդիկ՝ պիտի
գիտնան թէ դուք իմ աշակերտներս էք»
--Յով. ԺԳ.35:

Գործօն հաւատացեալի մը իւրայատուկ և բնորոշիչ դրոշմը,

իր անձնազոհ և անձնուէր ծառայասիրութեան մէջ կ՛երեւի:

Յիսուս Քրիստոսի Հոգին կը յայտնուի, երբ հաւատացեալներ իրար սիրեն առանց յարանուանական, վարդապետական և դաւանական հարցուփորձերու: Ան, որ չունի այս չափահասութիւնը, թող խնդրէ Հա՛յր երկնաւորէն որ պատրաստ է շնորհելու սիրոյ այս ողորմածութիւնը առանց խորհականութեան:

ՄԱՐԴԵՂԱՑԵԱԼ ՈՒ ԽԱՉԵՑԵԱ՞Լ Ն Է ԱՇԽԱՐՀԻ ՓՐԿԻՉԸ, ԹԷ ԽԱՉԸ

Մահուան գործի՞ն է որ կը հերոսացնէ ազգասէր մը, թէ ենթակային բաջահաւատ անձնազոհութիւնը: Միթէ Պարսիկներուն սուրն ու նիզա՞կը հերոսացուցին բաջն Վարդանն ու իր դիւցազն համախոհները, թէ անոնց հաւա՛տքն ու սէրը հանդէպ Յիսուս Քրիստոսի: Ամէն տարի Ապրիլ 24-ի Մեծ Եղեռնին, ի՞նչ կը գովաբանեն և կը պանծացնեն Հայերը: Թշնամիին գործածաց զէնքե՞րն ու անոնց գործած ոճի՞րը: Ո՛չ, այլ Քրիստոնեայ Հայերու հաւատարմութիւնն ու անոնց ունեցած վստահութիւնը առ Յիսուս Քրիստոս:

«Խաչին մասին "բարոզութիւնը" յիմարութիւն կը թուի կորուստի ճամբուն մէջ գտնուողներուն համար«
--Ա. Կորն. Ա.18, 23:

Խաչը առանց Խաչեցեալին անարժէք է: Փայտէ խաչին արժէք տուողը եղաւ Յիսուս, ո՛չ թէ խաչը արժեւորեց մեր Տէրը, այլ Յիսուս Ինք արժեւորեց խաչը:--Ա.23-24

Փարամազի բսան կախաղաննե՞րը կը փառաբանենք, թէ ազատութեան համար նահատակուղները:

Ուստի, Քրիստոնէական հաւատալիքներուն սրբազնագոյն **աւանդը**, ո՛չ թէ Յիսուս Քրիստոսի **խաչափա՛յտն** է, այլ՝ Հա՛յր Աստուծոյ ուղարկած Միածին Որդին Յիսուս Քրիստոս: Յովհաննէս աւետարանագիր այսպէս կ՛արտայայտուի.

«Աստուած ա՛յնքան սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ Իր Միածին Որդին տուաւ, որպէսզի Անոր հաւատացողը չկորսուի, այլ յաւիտենական կեանք ունենայ»:

Մահացու սարսափ ազդող խաչը Աստուած չկերպարանափոխեց ծաղկեալ խորհուրդի: Նոյնիսկ, որպէս Քրիստոնեաներ, չենք կրնար ըսել թէ խաչը սրբագործուեցաւ Քրիստոսի կենդանի արեամբ: Յիսուս անհոգի նիւթը չի սրբագործեր: Յիսուս կը սրբագործէ՛ **զղջացող մեղաւո՛րը**՝ Մարիամ Մագդաղենացիներն ու ապաշխարող Զակէոսները, որովհետեւ Անոր առաքելութիւնը կորսուած ոչխարները գտնել և փրկե՛լ էր զանոնք: Ընդհանուր Աստուածաշունչ Գրքին մէջ, առաջին անգամ **"խաչ"** բառը գործածողը եղաւ Յիսուս: Ան պատուիրեց Իր աշակերտներուն, ըսելով. **«Ան որ իր խաչը չ՛առներ և Ինծի չի հետեւիր, արժանի չէ Ինծի»**: Յիսուսի վերոյիշեալ պատուէրը ո՛չ թէ խաչափայտը արժէքաւորել կամ նուիրագործել կը նշանակէ, այլ՝ հաւատացեալներուն ընելիք ծառայութիւնները և անձնուրացութիւնները ցոյց տալ է:

"Մովսէսի աթոռը նստան դպիրներն ու փարիսեցիները": Յիսուս աթոռ չ՛ունեցաւ աշխարհի վրայ, որովհետեւ Ան չ՛եկաւ որպէս Դատաւոր, այլ Ան եկաւ սպասաւորելու և ցոյց տալու Հա՛յր Աստուծոյ **սէրը** հանդէպ մարդկութեան: Հետեւաբար Ան նախ-

ընտրեց ունենալ խաչը (անարգանք, հալածանք և խաչելութիւն) փոխան աթոռի: Յիսուս Քրիստոս ապրեցաւ խաչին մօտ ու շալակած էր զայն ո՛չ թէ դատապարտուելէն յետոյ, այլ իր առաքելութեան ամբողջ տեւողութեան: Հայը երբ "Խաչ" կ՛ըսէ, այդ բառին մէջ ամփոփած կ՛ըլլայ Քրիստոսի կեանքին և Ս.Մարտիրոսներու կեանքին ամբողջ պատմութիւնը, նոյն բառին մէջ ան կը տեսնէ Քրիստոնեայ Եկեղեցւոյ տառապանքն ու կրելիք նեղութիւնները: Յիսուսի Ս.Խաչելութիւնը՝ մարդկութեան ցաւին ու տառապանքին բաժնեկցիլն է: Խաչեցեալին Արիւնը, հոսելով խաչէն ի վար, տարածուեցաւ երկրի վրայ և ուրուագծեց Ս.Եկեղեցիին ընթացքը և ուղին: Այսինքն Եկեղեցւոյ կրելիք հալածանքն ու տառապանքը: Ի՞նչ կը կարծէք, կամ ի՞նչ կը հասկնաք երբ Յիսուս կը խօսի և կ՛ըսէ Իր աշակերտներուն.

«Այս աշխարհի մէջ **նեղութիւն** պիտի ունենաք, սակայն քաջալերուեցէ՛ք, որովհետեւ Ես յաղթեցի աշխարհին»--Յով. Ժ.Զ.33:

Ըստ Պօղոս առաքեալի, խաչը կրել և Յիսուսի եռեւէն երթալ կը նշանակէ. «Ծարունակ Յիսուսի մահը մեր մարմիններուն մէջ կրել, որպէսզի Յիսուսի կեանքը յայտնուի մեր մահկանացու մարմիններուն մէջ»--Բ Կորն. Դ.10: Ս.Յովհան Ոսկեբերան, 4-րդ Դարուն կը գրէ. «Երբ կը խաչակնքէք խորհեցէք խաչին նշանակութեան մասին և այն գինին մասին, որ Քրիստոս վճարեց մեզի համար»: Խաչակցիլ Յիսուսի հետ կը նշանակէ միասին խաչը կրել և տառապիլ Անոր հետ: Հրեայ կրօնամոլներ կարծելով որ Յիսուս նազովրեցին խաչելով վերջ դրած պիտի ըլլան Անոր լուսաճաճանչ խօսքերուն: Մինչդեռ Ան որ խաչուի՛ն էր (տառապա՛նքը) որ սփոեց կենարար լոյսը յաւիտենական կեանքի:

Խաչին ճանապարհը՝ զոհողութեան ու ծառայութե՛ն ճամբան է: Յիսուսի խաչատանջ անճանաչումը և մահը, հաշտեցնելու համար էր մարդը Աստուծոյ հետ: Յիսուսի տանջահար մահը կը կանգնի վեր մարդկային ծով տառապանքի ընդերքէն, կը բարձրանայ ու կը խանդավառէ, ու կը սրբագործէ մարդը: Յիսուսի Խաչելութիւնը անմոռանալի ցուցադրութիւնն է Աստուծոյ սիրոյն, հանդէպ մարդ արարածին: Մեծութիւնը, բարձրանալու և ուրիշները բարձրացնելու մէջ կը կայանայ: «Դուրս ելլելով՝ Սիմոն անունով Կիւրենացի մարդ մը գտան և ստիպեցին անոր որ Յիսուսի խաչը տանի--»Մատթ. ԻԷ.32: Մենք ստիպո՞ղ կը կրենք Յիսուսի խաչը, թէ մասնակցելով Անոր տառապանքին, կ՛ուզենք ամոքել Անոր ցաւերը: Յիսուսի Յարութեան փառքին ու յաւիտենական երանութեան արժանի ու մասնակից ըլլալու համար՝ պէտք է անցնիլ Գողգոթայի բլուրէն, Աւագ Շաբթուան չարչարալից խաչի ճանապարհէն: Առանց զոհողութեան և անճանաչումի յաղթանակ չի շահուիր և առանց խաչելութեան՝ Յարութիւն չկայ:

Հեթանոս աստուածներու ձեռքին մէջ կը տեսնենք հրեղէն նետեր, նիզակներ և շանթեր, իսկ մեր Տիրոջ Ձեռքերուն մէջ՝ Խաչելութեան **գամերուն նշանները**: Արամազդը կը նկարագրեն՝ ձեռքին շանթեր բռնած: Յիսուս գիտցաւ որ առանց Իր խաչելութեան, Իսրայէլի ժողովուրդը պիտի չկրնայ առաջնորդել աստուածաճանաչումի: Քրիստոսի Խաչելութեան արա՛րքն է որ դարձաւ, նուիրումի, զոհողութեան և սիրոյ արտայայտութիւնը Հայր Աստուծոյ: Այս տպաւորիչ յայտնութի՛ւնն է որ կը խորհրդանշէ աստուածային սիրոյ գերագոյն արտայայտութիւնը, ո՛չ խաչափայտը:

Յիսուս կ՛ըսէ ամենուն.

«Եթէ մէկը ուզէ ինծի հետեւիլ՝ թող ուրանայ իր անձը և մշտապէս իր խաչը առնէ ու ետեւէս գայ. որովհետեւ ով որ ուզէ իր անձը փրկել՝ պիտի կորսնցնէ զայն, իսկ ով որ Ինծի համար կորսնցնէ իր անձը պիտի փրկէ զայն»-- Ղուկ. Թ.23-24:

«Խաչը տեսանելի իրողութիւններէն դէպի անտեսանելի իրողութիւններ տանող վերելքն է, որու միջոցով մարդու միտքը կը ճախրէ զգայական աշխարհէն վեր և կը դպչի երկնայինին, աստուածայինին հետ»--Ս.Աթանաս Աղեքսանդրացի (293-373):

Խաչը նշանակն է, խորհրդանիշն է քրիստոնէական հաւատքի: Խաչը մեր գմբեթներուն վրայ կը բարձրացնենք, Խաչը բարերու վրայ կը դրոշմենք, Խաչի նշանը կ՛ընենք որպէս մեր հաւատքի, իսկութեան արտայայտութիւն: Ի՞նչ է Խաչը: Ան մահուան, տառապանքի և պատիժի գործիք էր: Սակայն Յիսուս ի՞նչ յանցանք ունէր, ինչո՞ւ խաչուեցաւ: Յիսուս երբ խաչուեցաւ, այն նոյն խաչափայտը դադրեցաւ չարչարանքի գործիք մը ըլլալէ ու Սըրբարա՛ր Խաչեցեալի՛ն հետ դարձաւ հաշտութեան և փրկութեան միջոց:

1. Սէրը բառ չէ, սէրը զգացում չէ: Սէրը միայն կեանք և գործ է:
2. Խաչելութիւնը ճանապարհն է ոչ թէ մահուան, այլ յաղթանակի, և յարութեան:
3. Բոլոր կրօնքներու մէջ սիրոյ գաղափարը կայ, բայց միայն քրիստոնէութեա՛ն մէջ Խաչ կրել կայ»:
4. «Պիտի նային Անոր՝ որ խոցեցին» կ՛ըսէ գիրքը--Յով. 19:37:
5. «Քանի որ չենք նայիր տեսանելի բաներուն, այլ՝ անտեսանելիներուն, որովհետեւ տեսանելիները ժամանակաւոր են, իսկ անտեսանելիները՝ յաւիտենական»--Բ.Կորն. Դ.18:
6. «Մեր աչքերը յառենք Յիսուսի, մեր հաւատքի հիմնադիրին ու կատարելագործողին, որ գիտնալով թէ ի՛նչ ուրախութիւն կը սպասէ իրեն՝ արհամարհեց ամօթը, յանձն առաւ խաչի վրայ մեռնիլ և Աստուծոյ Աթոռին աջ կողմը նստաւ»--Եբր. ԺԲ.2:

ՄՈՎՍԷՍ ԼԵՌԸ ԵԼԱԻ

Հրեայ ժողովուրդին ազատարար և օրէնսդիր մարգարէն Մովսէս, Տասնաբանեայ Օրէնքները ստանալու և Աստուծոյ հետ հաղորդուելու համար լեռ կը բարձրանայ: Բոլոր ազգաց պատմութեան և կրօնական փորձառութեան մէջ, մարդ էակ ընդհանրապէս մագլցած է լեռ, բարձրացած է դէպի երկինք մարմնապէս, մտքով ու հոգիով որոնելու և գտնելու համար Ճշմարիտը և Բացարձակը՝ զԱստուած:

Նախնեաց ազատատենչ երազանքին ու գաղափարի և ազատութեան ջահակիր Մովսէս, իր վերելքի ճանապարհին, իր մտաւոր և հոգեկան փորձառութեամբ գտած և ստացած է Տասնաբանեայ Օրէնքները հրակէզ մորենիի Խորանէն:

Դատական հայեացքի տէր Մովսէս ճանչցած է զԱստուած կանոնի, օրէնքի և արդարութեան պրիսմակէն: Անոր խօսքերուն մէջ փոթորիկ և շրթներուն վրայ կայծակ կայ: Մովսէս մարգարէին համար, Աստուած ճանչցուած է որպէս կանոնագրութիւն,

չափագիտական ու մաթեմաթիկական Էութիւն և Արարչութիւն:

Այս է գլխաւոր պատճառը, թէ ինչո՞ւ Հրեայ ժողովուրդը, բոլոր ազգերու մէջ, ընդհանրապէս կը զբաղի իրաւաբանական և փաստաբանական ասպարէզին նուիրուած:

Մովսէս մարգարէին բոլոր կեանքը եղած է անհրապոյր և արուեստական: Ան դիեցուած է հարազատ մօրմէ, սակայն զայն ճանչցած է որպէս օտարական մը: Իրեն մա՛յր կարծուած կինը եղած է պալատական իշխանուհի մը, որ ո՛չ իր արիւնէն, ո՛չ իր ազգէն ու ոչ ալ իր կրօնէն էր: Թէեւ ապրած է կրանիտէ ու մարմարիոնէ կառուցուած պալատներու մէջ, սակայն անոնք չեն կրցած տալ իրեն այդ ջերմ գուրգուրանքը, որ ցեխակառոյց հիւղակը պիտի պարգեւէր իր հոգւոյն, այլ անոնք ցոյց տուած են միայն ցուրտ անտարբերութիւն մը: Արտայայտելու համար իր հայրենասիրութիւնը, սպանած է եգիպտացի մը: Ազատագրելու համար իր ցեղակիցները Փարաւոնին գերութենէն, կողոպտած է Եգիպտոսի հարստութիւնը և ջարդած Փարաւոնի բանակն ու զօրքը Կարմիր Ծովու ալիքներուն մէջ:

Սինա լերան Տաճնաբանեայ Օրէնքները, իր ժողովուրդին կիրարկել տալու համար, Եգիպտոսի գերութենէն ազատագրած ժողովուրդէն սպանած է հազարաւորներ ու մաբրագործած բազմաթիւ հակառակորդներ, որոնք Եհովա Աստուծոյն չեն հնազանդած. Թուոց Գրքին ԺՉ. 32, 49-50, ԻԱ. 6-9, ԻԵ. 1-9, ԼԱ. 13-20 հատուածները:

Օրէնսդիր Մովսէս չէ՛ կրցած թափանցել աստուածային սիրոյ ու ողորմութեան, ներումի ու հաշտութեան ազատատենչ գաղափարներուն ու զգացումներուն: Դէպքերը մեզ ակամայ կը ստիպեն կարծել, թէ անապատի կիզիչ արեւը ո՛չ միայն այրած էր անջրդի աւազն ու ապառաժները, այլ նաեւ խանձած Մովսէս մարգարէին սիրտն ու մտախորհուրդները: Մովսէս մարգարէ երազախառն խոհերու մէջ, չփոթած է զԱստուած բռնատէր Փարաւոնին հետ ու զԱյն կոչած է "Նախանձոտ ու Վրէժխնդիր":

Ցոյն իմաստասէրներ ու կրօնաբարոյական բանաստեղծներ եւս, իրենց որոնումներուն մէջ, երեւակայական թռիչքներու թելադրանքով, զգացին, տեսան ու նաեւ ճանչցան աւելի իրե՛նք զիրենք քան իրենց Արարիչ Աստուածը: Հետեւաբար անոնք զԱստուած ճշմարիտը նմանցուցին մարդկային կերպարանքին: Սակայն միշտ բաղցը ունէին յարաբերելու և հաղորդուելու ճշմարիտ և Բարի աստուծոյ մը հետ: Այս էր այն գլխաւոր սկզբնապատճառը, որ հելլենական միտքը խոնարհեցաւ Յիսուս Քրիստոսի ու հաւատալով Անոր Աւետարանին յանձնուեցաւ սիրոյ, անձնուրացութեան և յաղթական հաւատքին: Այս գերհզօր յաղթանակին վկայութեան համար սուրբ առաքեալներ նահատակուեցան նման իրենց Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի:

1500 տարիներու ընթացքին հրեայ ժողովուրդը չի կրցաւ դարձի բերել իր դրացի հեթանոսները Եհովա Աստուծոյ հաւատքին: Որովհետեւ իրենց Մովսէս մարգարէն բիրտ էր, անզիջող ազգայնամոլ և անսէր: Յիսուս Քրիստոսի բացայայտած **Հայր Աստուածը**՝ Իր հոգեհմայ ողորմութեամբ և անսպառ սիրով ո՛չ թէ տապալեց հեթանոս գաղափարական միտքն ու խորհրդածութիւնը, այլ գրաւեց ու հրապուրեց մարդկային սիրտն ու միտքը, Առաքեալներու սուրբ, անձնուրաց, զոհաբերող ու նահատակուող վկաներու երամովը առաջին դարուն: Եհովա կը պատկանէր հրեայ ազգին: Անոնք զԱստուած ազգայնացուցած ու սեփականացուցած էին: Յիսուս Քրիստոսի բացայայտութեամբ, Արարիչ Աստուած դարձաւ Սիրող ու Ողորմած Հա՛յր Աստուած՝ համա՛յն մարդկու-

թեան:

Պուտտաի իր որոնումներու աղօտ բաւիղներուն մէջ կը հանդիպի ո՛չ թէ Աստուծոյ, այլ Անոր հետքերուն և նշաններուն:

Աստուած՝ Իր բոլոր գնացքներու ընթացքին և Իր հետքերու ետև թողած է կանթեղներ: Սոյն Կանթեղները այնքան կը հմայեն Պուտտան, որ ան իր հոգեկան յափշտակութեան մէջ կը կարծէ գտած և ճանչցած ըլլալ իսկակա՛ն Ճշմարտութիւնը՝ զԱստուած:

Պուտտաի իր գտած կանթեղը Աստուած կարծելով կը բարոզէ ու կ՛աւետարանէ իր "լապտերի՛ն" լոյսը, լուսաւորելով իր ազգն ու Չինաստանը դէպի բարոյակա՛ն, ո՛չ հոգեկան ինքնագիտակցութիւնը: Պուտտաի՝ նման ներկայ կարգ մը անաստուած գիտնականներուն, կ՛անջատէ առաքինութեան խորհրդաւոր աշխարհը՝ կենցաղի կատարելութիւնը Արարիչ Աստուծմէ: Ան մոռցած է, որ անհաւատութեան հողի վրայ, առաքինութեան ջուրջաններ չեն ծաղկիր: "Առաքինութիւնը ոչ թէ բնածին է, այլ ձեռքբերելով" --Արիստոտել:

Առաքինութիւնը բնածին չի կրնար ըլլալ, որովհետեւ բնական մարդը հողածին ըլլալով չի կրնար օրինակելի ըլլալ, այլ միայն եսասէր: Մարդ արարած բարձրանալու համար առաքինութեան վիճակին, կարիքը ունի աստուածայի՛ն, Գերբնական հպումին:

Պուտտային բարոզած առաքինութիւնը՝ բարոյագիտութիւն ու բաղաքավարութիւն էր, այլ խօսքով կը նշանակէ "կէս առաքինութիւն", որ կը բանայ ընկերական դռները միայն:

Պուտտաի իր բոլոր որոնումներուն մէջ չի ճանչնար ու չի գտներ զԱստուած: Անո՛ր համար, Աստուած չգոյ է: Իր հետեւորդնե՛րն են որ զինք աստուածացուցին իր մահէն յետոյ:

> Յիսուս Քրիստոսի զօրութենական առաքինութիւնը՝
> սէրն է, որ կը պահանջէ Իր հետեւորդներէն, կամ
> Ի՛նք կը շնորհէ անոնց:

Աստուած՝ Իր էութենէն, Իր իսկութենէն և Իր սիրոյ ստեղծագործ մղումէն դրդուած, կը մօտենայ մարդ արարածին: Ան չի՛ հրամայեր որ մարդ ելլէ լեռ կամ սուզուի իր ներաշխարհը որոնելու և փնտռելու համար զԱստուած՝ կեանքի և սիրոյ Սկզբնապատճառը, այլ Ինք, որ Կեանքի Մեծ Իրականութիւնն է, անսպառ Շնորհն ու տեւական յոյսի շօշափելի Յայտնութիւնը, Ի՛նք կ՛իջնէ լեռնէն, Ի՛նք կը մօտենայ մարդկութեան ու դէպի աշխարհամատուռ: Աստուծոյ էջքը լեռնէն (երկինքէն) կամ Անոր մուտքը մարդկային ներաշխարհ, աստուածային Ինքնաբացայտնութիւնն է: Որովհետեւ տիեզերքի մէջ չկայ ծալք մը կամ ոլորտ մը ուր Ան Իր սուրբ Ներկայութեամբ թափանցած չ՛ըլլայ:

Աստուած յայտնուեցաւ որոնող ու աղօթող մարդկութեան Իր Մարդեղացեալ Յիսուս Որդիին միջոցով: Պենտեկոստէի օրը Ան յայտնուեցաւ Հրեղէն կերպարանքով՝ սաստկաշունչ հովի և փոթորիկի նման ու հրեղէն զանազան լեզուներու տեսանելի երեւոյթով, ապացուցելու մարդաշխարհին թէ Ինք Հա՛յրն է բոլոր ժողովուրդներու և ազգերու ու ո՛չ միայն հրեայ ժողովուրդին:

Աստուած, որ բարոզուեցաւ և յայտնուեցաւ Յիսուս Քրիստոսով ու յաջորդող Իր սուրբ առաքեալներով, նոյն Ինքն է որ կ՛իջնէ այսօր Սուրբ Հաղորդութեան սկիհին մէջ յարաբերելու ու հաղորդուելու մեզ ու մեր խորհուրդներուն հետ: Մեզ Իրեն ժողովուրդ չի՛ նկատեր, այլ՝ կ՛որդեգրէ մեզ, մեզ Իր որդիները կ՛ընէ և Իր նմանութեան կը հասցնէ: Աստուած Ինք կ՛իջնէ մարդկային տարածութեան ու Իր սիրոյ թեւերուն վրայ կը

բարձրացնէ մեզ ոչ թէ լերան մը գագաթը, այլ հոգեկան յափշտակութեան ու հմայագեղ հոգեկան զգայնութիւններու: Այդ ոգեկան բերկրանիին մէջ լացն ու հրճուանիը կը միանան և կը նոյնանան և ուր մարդ իր անձնականութիւնը կը գտնէ միանալով Արարիչ Աստուծոյ:

Դարերու և հազարամեակներու ընթացիին որոնող, անձնուրաց և սրբակեաց տեսանողներու բաղցն ու ծարաւը իր լրումը պիտի ստանայ երբ աստուածային յայտնութեան լուսապայծառ փայլատակումը ողողէ անոնց միտքերն ու հոգիները: Այն ատեն մարդ ոչ միայն պիտի գտնէ իր լրումը, այլ աստուածանմանութիւնը:

Մարտ 8, 1987
Թորոնթօ